

LIETUVOS DIASPOROS REIKALŲ KOORDINAVIMO KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2024 m. kovo 12 d. Nr. PK-2
Vilnius

Posėdis įvyko 2024 m. vasario 28 d., 14:00–15:30 val., mišriu būdu (gyvai ir nuotoliu).

Posėdžio pirmininkė – Ingrida Šimonytė, Ministrė Pirmininkė, Lietuvos diasporos reikalų koordinavimo komisijos (toliau – Komisija) pirmininkė.

Posėdyje dalyvavę Komisijos nariai:

Dalia Henke	Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkė, Komisijos pirmininko pavaduotoja;
Aušrinė Armonaitė	ekonomikos ir inovacijų ministrė;
Agita Beržanskaitė	Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos valdybos pirmininkė;
Vilma Bijeikienė	Vytauto Didžiojo universiteto komunikacijos prorektorė;
Jūratė Caspersen	Pasaulio lietuvių bendruomenės Kultūros komisijos pirmininkė;
Alvija Černiauskaitė	Pasaulio lietuvių bendruomenės Švietimo komisijos pirmininkė;
Laurynas Gerikas	Pasaulio lietuvių bendruomenės Ekonominio bendradarbiavimo komisijos pirmininkas;
Rolandas Kriščiūnas	Vyriausybės kanclerio pirmasis pavaduotojas;
Jonas Laniauskas	Jaunimo reikalų agentūros direktorius;
Saulius Liausa	Lietuvos nacionalinio kultūros centro direktorius;
Laurynas Misevičius	Pasaulio lietuvių bendruomenės valdybos narys;
Aurelija Orlova	Pasaulio lietuvių bendruomenės Viešųjų ryšių komisijos pirmininkė;
Irma Petraitytė-Lukšienė	Pasaulio lietuvių bendruomenės Visuomeninių reikalų ir specialiųjų projektų komisijos pirmininkė;
Donata Simonaitienė	viešosios įstaigos Lituanistinių mokyklų asociacijos valdybos narė.

Posėdyje dalyvavę pakaitiniai Komisijos nariai:

Egidijus Meilūnas	užsienio reikalų viceministras, Tarpinstitucinės Lietuvos diasporos politikos įgyvendinimo darbo grupės pirmininkas;
Jurga Greičienė	teisingumo viceministrė;
Mindaugas Liutvinskas	finansų viceministras;
Justina Jakštienė	socialinės apsaugos ir darbo viceministrė;
Neringa Morozaitė-Rasmussen	ekonomikos ir inovacijų viceministrė;
Edmundas Sakalauskas	Vyriausiosios rinkimų komisijos darbuotojas;
Ramūnas Skaudžius	švietimo, mokslo ir sporto viceministras;
Marija Šaraitė	viešosios įstaigos „Global Lithuanian Leaders“ direktorė;
Žilvinas Tomkus	krašto apsaugos viceministras;
Albinas Vilčinskas	kultūros viceministras.

Svečio teisėmis posėdyje dalyvavę asmenys:

Armen Airapetian	viešosios įstaigos „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“ Teisės skyriaus atstovas;
Ieva Andriulaitytė	Lietuvos savivaldybių asociacijos patarėja ES klausimais;
Giedrė Balčytytė	Vyriausybės kanclerė;
Benas Butkus	Jaunimo reikalų agentūros Nacionalinės jaunimo politikos skyriaus vyriausiasis specialistas;

Laura Dilytė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Ryšių su diaspora skyriaus vedėja;
Aušra Dumbliauskienė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vyr. specialistė;
Rolandas Galinis	Vyriausybės kanceliarijos Komunikacijos departamento Ryšių su visuomene ir žiniasklaida skyriaus komunikacijos ekspertas;
Laura Galinytė	Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Talentų politikos grupės specialistė;
Aušra Grikevičienė	Vidaus reikalų ministerijos Migracijos politikos grupės vadovė;
Živilė Gudlevičienė	Ministro Pirmininko patarėja;
Jurgita Gurskaitė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Ryšių su diaspora skyriaus atašė;
Marius Gurskas	Vyriausybės kanceliarijos Komunikacijos departamento direktorius;
Aistė Kairienė	Ministro Pirmininko patarėja;
Gražina Kapkovičiūtė	Vyriausybės kanceliarijos Komunikacijos departamento Strateginės komunikacijos skyriaus komunikacijos ekspertė;
Agnė Kavaliauskienė	Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Talentų politikos grupės vyresnioji patarėja;
Skirma Kondratas	Buvusi Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovė Lietuvoje;
Dalius Krinickas	Ministro Pirmininko patarėjas;
Tadas Kubilius	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Grįžimo į Lietuvą skyriaus vedėjas;
Dalia Kubiliūtė	Pasaulio lietuvių bendruomenės valdybos sekretorė;
Kleopas Matas Kvizikevičius	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Ryšių su diaspora skyriaus atašė;
Agneta Ladek	vidaus reikalų viceministrė;
Laura Liutvinskienė	Ministro Pirmininko patarėja;
Goda Rapolavičiūtė-Stanevičienė	Vyriausybės kanceliarijos Tarptautinių santykių ir Europos Sąjungos grupės patarėja;
Gabija Raslanaitė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Ryšių su diaspora skyriaus patarėja;
Algimantas Rimkūnas	užsienio reikalų ministro patarėjas;
Virginija Rinkevičienė	Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo tinklo politikos departamento Užsienio lietuvių skyriaus vedėja;
Julita Sakalytė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus atašė;
Gitana Skripkaitė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento direktoriaus pavaduotoja;
Ieva Valickaitė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Ryšių su diaspora skyriaus trečioji sekretorė;
Daiva Vežikauskaitė	Vidaus reikalų ministerijos Migracijos politikos grupės patarėja;
Gabrielė Žaidytė	Ministro Pirmininko patarėja;
Audronė Želnienė	Užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vedėja;

Į darbotvarkės 2 klausimo aptarimą svečio teisėmis buvo pakviesti nuotoliniu būdu dalyvauti Lietuvos diasporos organizacijų atstovai – dalyvavo 31 diasporos atstovas iš 18 valstybių.

1 klausimas. Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. įgyvendinimo veiksmų plano 2023 m. ataskaita: pristatymas ir diskusija.

Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. įgyvendinimo veiksmų plano (toliau – Veiksmų planas) 2023 m. ataskaitą pristatė užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas, pažymėdamas, kad, lyginant su 2022 m., išaugo tiek įgyvendintų veiksmų, tiek juos įgyvendinusių partnerių skaičius. Į Veiksmų plano įgyvendinimą 2023 m. įsitraukė 32 valstybės institucijos ir 18 savivaldybių, kurios kartu įgyvendino 176 veiksmus (palyginimui 2022 m.: 30 valstybės institucijų ir 7 savivaldybės įgyvendino 159 veiksmus). Veiksmų plano įgyvendinimui skirtas finansavimas, lyginant su 2022 m., išaugo 5 proc. E. Meilūnas padėkojo diasporos organizacijoms už bendradarbiavimą ir įsitraukimą į Veiksmų plano įgyvendinimą. Pristatydamas Veiksmų plano įgyvendinimą pagal strategines kryptis, viceministras sakė, kad daugiausia dėmesio buvo skirta užsienio lietuvių vienijančios tautinės tapatybės puoselėjimui: nuo 2023 m. sausio 1 d. lituanistinėms mokykloms užsienyje iš valstybės biudžeto pradėta skirti nuolatinė finansinė parama – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija paskirstė 1,6 mln. eurų 88 lituanistinėms mokykloms; 2023 m. atidaryta pirmoji lietuviška pagrindinė mokykla Suvalkuose; Lietuvos nacionalinis kultūros centras aktyviai dirbo su diasporos mėgėjų meno kolektyvais rengiantis 2024 m. Lietuvos dainų šventei; Lietuvos kultūros taryba skyrė finansinę paramą diasporos organizacijų kultūros projektams; Jaunimo reikalų agentūra stiprino savo veiklą ir lietuvių jaunimo organizacijas per projektinį finansavimą. Viceministras informavo apie Lietuvos nacionalinio muziejaus parengtą parodą „Pasaulio dydžio Lietuva. Mūsų migracijos istorija“, kuri veiks iki 2024 m. rugsėjo 30 d., atkreipdamas dėmesį, kad su atsakingomis institucijomis vyksta diskusija dėl galimybės ateityje turėti nuolatinę šalies migracijos istorijai skirtą ekspoziciją. Pristatydamas nuveiktus darbus diasporos įsitraukimo į Lietuvos gyvenimą skatinimo srityje, E. Meilūnas paminėjo, kad didelį darbą atliko Užsienio reikalų ministerija (toliau – URM) kartu su Lietuvos savivaldybių asociacija, į Veiksmų plano įgyvendinimą įtraukdamos Lietuvos savivaldybes (įsitraukusių savivaldybių skaičius: 2022 m. – 7, 2023 m. – 18, 2024 m. – 42 savivaldybės). Informavo, kad 2023 m. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – EIM) pradėjo vykdyti projektinę veiklą, skirtą diasporos organizacijoms ir diasporos profesionalų klubams. Krašto apsaugos ministerija (toliau – KAM) dalyvavo stiprinant diasporos pilietiškumą: skaitė nuotolines paskaitas diasporai apie nacionalinio saugumo ir gynybos politiką, galimybes prisidėti prie valstybės gynybos ir pilietinio pasipriešinimo, buvo įsteigti nauji Lietuvos šaulių sąjungos padaliniai užsienyje, diasporos įsitraukimas į pasirengimą valstybės gynimui ir pilietiniam pasipriešinimui buvo viena iš KAM numatytų prioritetinių bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis temų. Kalbėdamas apie grįžimo į Lietuvą skatinimą, viceministras informavo, kad nuo 2024 m. sausio mėn. URM pradėjo veikti informacijos planuojantiems sugrįžti į Lietuvą konsultacijų centras „Grįžtu LT“; EIM prisidėjo prie grįžimo į Lietuvą skatinimo per VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ programą „Kurk Lietuvai“, URM ir EIM rėmė užsienio lietuvių jaunimo stažuočių Lietuvoje programas. Komunikacijos srityje buvo įgyvendinama tęstinė veikla, skirta informuoti Lietuvos visuomenę apie diasporos organizacijų veiklą, dalinamasi aktualia informacija su diasporos organizacijomis, skirta parama diasporos organizacijų žiniasklaidos priemonėms. Viceministras informavo, kad 2023 m. iš planuotų 192 veiksmų neįgyvendinti 18 veiksmų, iš jų dalies veiksmų įgyvendinimas perkeltas į 2024 m., dalis neįgyvendinta dėl objektyvių priežasčių (nebuvo poreikio, nesulaukus diasporos susidomėjimo siūlomoms paslaugoms ir pan.) – į tai bus atsižvelgiama rengiant kitą veiksmų planą. Pasak E. Meilūno, vertinant diasporos politikos įgyvendinimo veiklos efektyvumą, svarbūs ne tik kiekybiniai, bet ir kokybiniai rezultatai. Referuodamas į Pasaulio lietuvių bendruomenės (toliau – PLB) keliamą klausimą, kiek chorų ar naujų bendruomenių įsteigta, viceministras pažymėjo, kad Vyriausybė nusteigia visuomeninių organizacijų (diasporos organizacijų, chorų, šokių kolektyvų), bet tokiai diasporos veiklai sudaro galimybes,

skirdama atitinkamą paramą. E. Meilūnas pažymėjo, kad valstybės diasporos politikos įgyvendinimui skiriamas finansavimas per 3 metus išaugo daugiau kaip 2 kartus ir atkreipė dėmesį, kad 8 valstybės institucijos remia diasporos organizacijų projektinę veiklą (2023 m. skirta parama 341 projektui). Pasak E. Meilūno, kalbant apie lėšų panaudojimo efektyvumą ir veiklos kokybę, geriausias pavyzdys – lituanistinis švietimas: lituanistinėms mokykloms nuo 2023 m. skiriama nuolatinė finansinė parama iš valstybės biudžeto, patvirtinta lituanistinio švietimo integruota programa, sukurtos nuotolinio mokymo priemonės, vykdomas lietuvių kalbos mokėjimo lygio nustatymas ir išduodami pažymėjimai, ir kt. Visos šios priemonės didina lituanistinių mokyklų veiklos kokybę, didėja ir jas lankančių mokinių skaičius (2019 m. lituanistines mokyklas lankė 9 tūkst., 2023 m. – 11,1 tūkst. mokinių). Tas pats pasakytina ir apie diasporos meno kolektyvų veiklą, kuriai skiriamas Vyriausybės dėmesys ir parama – per pastaruosius metus susikūrė 7 nauji Lietuvos diasporos kolektyvai, išaugo Dainų šventės dalyvių iš diasporos skaičius. Veiklos efektyvumą demonstruoja ir išaugusi diasporos dalis, mananti, kad gyvenant užsienyje yra sąlygos puoselėti savo tautinę tapatybę – nuo 60 proc. 2022 m. iki 83 proc. 2023 m. (2023 m. Lietuvos diasporos apklausos duomenys). Ketverius metus iš eilės į Lietuvą grįžta daugiau tautiečių, nei iš jos išvyksta. Viceministras paminėjo, kad 2021–2023 m. laikotarpiu buvo priimti ar atnaujinti 93 teisės aktai, aktualūs įgyvendinant diasporos politiką.

Į PLB Švietimo komisijos pirmininkės A. Černiauskaitės pasiteiravimą dėl Lituanistinės mokyklos dienos įtraukimo į atmintinų dienų sąrašą, Ministrė Pirmininkė I. Šimonytė atsakė, kad šis siūlymas nebuvo įtrauktas į Vyriausybės teisės aktų teikimo Seimui planą dėl ribotų galimybių, atsižvelgiant į tai, kad kadencijos pabaigoje yra koncentruojamasi į fundamentalius, neužbaigtus klausimus. Ministrės Pirmininkės manymu, tai būtų galima padaryti Seimo narių iniciatyva.

2 klausimas. Pasirengimas 2024 m. referendumui dėl Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo (pilietybės išsaugojimo klausimas).

Ministrė Pirmininkė I. Šimonytė, pristatydama klausimą, pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, yra visų Lietuvos žmonių Vyriausybė, kuri veikdama savo įgaliojimų ribose dirba ir tiems, kurie palaiko, ir tiems, kurie nepalaiko požiūriu dėl gimimu įgytos Lietuvos pilietybės išsaugojimo įgyjant kitos, Lietuvai draugiškos, valstybės pilietybę. Tačiau Vyriausybė siekia didinti paties referendumo žinomumą. I. Šimonytės teigimu, Vyriausybės atliktų apklausų duomenys rodo, kad didelė dauguma žmonių mano, kad yra svarbu išsaugoti gimimu įgytą pilietybę. Žinomumas apie referendumą (dėl pilietybės išsaugojimo) yra padidėjęs ir, suaktyvinus kampaniją, žinomumas turėtų dar labiau didėti, tačiau kol kas planuojančių dalyvauti žmonių skaičius neatrodo pakankamas. Vasario mėnesio duomenimis, rinkimuose dalyvauti užsiregistravo tik viena dvidešimtoji užsienyje gyvenančių Lietuvos Respublikos piliečių, turinčių balsavimo teisę. Ministrės Pirmininkė manymu, laiko dar yra ir reikia galvoti apie būdus, kaip paspartinti registraciją, ir, jeigu yra praktinių problemų, reikia jas skubiai spręsti.

Ministro Pirmininko patarėja L. Liutvinskienė ir LRVK atstovė G. Kapkovičiūtė posėdžio dalyviams pristatė Vyriausybės kartu su kitomis institucijomis įgyvendinamus ir planuojamus darbus vykdamas plačią informavimo kampaniją. L. Liutvinskienė minėjo aktyvų bendradarbiavimą su Lietuvos savivaldybių asociacija, informuodama, kad apie pusę Lietuvos savivaldybių jau yra paskyrusios asmenis, kurie rūpinsis referendumu savivaldybėse, kita pusė savivaldybių yra raginamos tai padaryti. G. Kapkovičiūtė patvirtino, kad referendumo kampanija vyksta pagal 2023 m. pavasarį darbo grupės suderintą planą, teigdama, kad pirmas etapas yra pavykęs. Antrasis etapas startuos kovo mėnesį – numatyta visuma priemonių, kad būtų pasiektos įvairiausios auditorijos: į kampaniją įtrauktos LNK ir TV3 televizijos kanalų grupės, siekiama, kad prisijungtų regioninės ir vietinės televizijos; bus pasitelktos radijo stotys; lauko reklama penkiuose didžiausiuose miestuose (140 stendų); reklama viešajame transporte, oro uostuose; nuo kovo 18 d. bus pradėtas vykdyti didelės apimties turinio projektas Delfi portale. Pasak LRVK atstovės, prie referendumo viešinimo prisijungia ir LRT, spauda, socialiniai tinklai, prekybos centrai, laukiama atsakymo iš vaistinių tinklų.

PLB Viešųjų ryšių komisijos pirmininkė A. Orlova pabrėžė, kad pilietybės išsaugojimo klausimas, priėmus kitos draugiškos šalies pilietybę, nėra tik užsienio lietuvių, bet ir visos Lietuvos klausimas – visi turi susitelkti referendume balsuoti vieningai. Pasak A. Orlovos, ne visos politinės

partijos skatina dalyvauti referendume. Manytų, kad kiekvienas Seimo narys, kiekvienas kandidatas į Prezidentus turėtų skatinti savo rinkėjus registruotis ir balsuoti referendume. A. Orlova pastebėjo, kad kartais dar vartojama dvigubos pilietybės sąvoka, kuri yra klaidinanti ir neteisinga; vis dar trūksta savivaldos institucijų įsitraukimo; pasiūlė būdų, kaip būtų galima paskatinti dalyvavimo referendume aktyvumą: visų valstybės institucijų darbuotojų el. laiškų parašuose pridėti priedą apie būsimą referendumą; parinkti tekstą, susijusį su pilietybe ir referendumu, kovo 15 d. vykšančiam nacionaliniam diktantui; išsiųsti pranešimus apie referendumą visiems, deklaravusiems išvykimą.

Užsienio reikalų ministro patarėjas ambasadorius A. Rinkūnas pristatė URM vykdomas veiklas: informavo, kad URM aktyviai naudoja soc. tinklus (Facebook, Instagram, LinkedIn), kiekvieną savaitę yra atnaujinama informacija apie referendumą, atsakoma į klausimus, kylančius tiek diplomatinėms atstovybėms, tiek lietuvių bendruomenėms, atskiriems rinkėjams; sakė, kad šiuo metu yra baigiamos formuoti balsavimo komisijos ir kvietė prie jų prisijungti lietuvių bendruomenių atstovus; informavo apie steigiamus 9 papildomus balsavimo punktus: 5 Jungtinėje Karalystėje, po vieną Tenerifėje, Lisabonoje, Lemonte (Čikagoje) ir Toronte.

Posėdžio metu vykusioje diskusijoje dėl referendumo dėl Konstitucijos 12 str. pakeitimo (pilietybės išsaugojimo) taip pat pasisakė ekonomikos ir inovacijų ministrė A. Armonaitė, užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas, PLB pirmininkė D. Henke, Jungtinės Karalystės lietuvių jaunimo sąjungos valdybos narys R. Rubavičius, viešosios įstaigos „Global Lithuanian Leaders“ direktorė M. Šaraitė, Liuksemburgo lietuvių bendruomenės valdybos ir LRS ir PLB komisijos narys R. Virbalis, Londono Sičio lietuvių klubo narė G. Budriūnaitė, Vyriausiosios rinkimų komisijos darbuotojas E. Sakalauskas. Diskusijos metu buvo apsikeista patirtimi, kas yra daroma ir kas dar gali būti padaryta, siekiant paskatinti Lietuvos piliečius tiek Lietuvoje, tiek užsienyje dalyvauti referendume. Buvo siūloma skelbiant informaciją apie referendumą geriau paaiškinti referendumo formuluotę ir balsavimo procedūrą, nes ne visi žmonės, gyvenantys užsienyje, supranta, kad užsiregistravus ir nebalsavus referendume yra tas pats, kas balsuoti „prieš“, bei siekti paneigti mitus ir neigiamus įsitikinimus dėl pilietybės išsaugojimo. Ekonomikos ir inovacijų ministrė A. Armonaitė patikino, kad visos politinės partijos pritaria referendumui bei kvietė PLB nenuvertinti savo įtakos ir drąsiai kreiptis į politikus, Seimo narius, kandidatus į Prezidentus, kviečiant savo rinkėjus dalyvauti referendume.

Ministrė Pirmininkė I. Šimonytė, apibendrindama diskusiją sakė, kad būsimas referendumas yra mūsų visų bendro rūpesčio ir atsakomybės klausimas, todėl diasporos susitelkimas yra itin svarbus. Savo ruožtu Vyriausybė jau dabar deda ir toliau dės visas pastangas, kiek leidžia jos turimi įgaliojimai, kad informacija apie vykstantį referendumą pasiektų kaip įmanoma daugiau piliečių ir jie galėtų priimti informuotą sprendimą.

Rengė:

Audronė Želnieienė, audrone.zelniene@urm.lt; Aušra Dumbliauskienė, ausra.dumbliauskiene@urm.lt; Julita Sakalytė, julita.sakalyte@urm.lt